

О‘ЗBEKISTONDA ZIYORAT TURIZM OBYEKTLLARI***Sirojiddinova Maxzuna****Master student, Tashkent State University of
Economics*

Annotatsiya. O‘zbekiston ziyorat turizmi bo'yicha boy tarixiy va madaniy merosga ega bo'lib, Islom sivilizatsiyasining muhim markazlaridan biri hisoblanadi. Buxoro, Samarqand, Termiz, Xiva va Toshkent kabi shaharlarda joylashgan muqaddas qadamjolar va ziyoratgohlar mahalliy va xorijiy sayyohlarni jalb etadi. Hazrati Imom majmuasi, Shohi Zinda, Bahouddin Naqshband maqbarasi, Sultan Saodat majmuasi kabi ziyorat maskanlari diniy, ma'naviy hamda tarixiy ahamiyatga ega bo'lib, turizmning rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda. Ushbu maqolada O‘zbekistonning asosiy ziyorat turizm obyektlari, ularning tarixi va sayyohlik potentsiali yoritiladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, ziyorat turizmi, muqaddas qadamjolar, tarixiy meros, Islom sivilizatsiyasi, sayyohlik, maqbaralar, madaniy meros, ziyoratgohlar, turizm rivojlanishi.

ОБЪЕКТЫ ПАЛОМНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. Узбекистан имеет богатое историческое и культурное наследие в области паломнического туризма и является одним из важных центров исламской цивилизации. Священные места и святыни, расположенные в таких городах, как Бухара, Самарканд, Термез, Хива и Ташкент, привлекают местных и иностранных туристов. Такие места паломничества, как комплекс Хазрат Имам, Шахи Зинда, мавзолей Бахауддина Накшбанда, комплекс Султана Саодата, имеют религиозное, духовное и историческое значение и вносят большой вклад в развитие туризма. В данной статье рассмотрены основные объекты паломнического туризма Узбекистана, их история и туристический потенциал.

Ключевые слова: Узбекистан, паломнический туризм, святые места, историческое наследие, исламская цивилизация, туризм, мавзолеи, культурное наследие, места паломничества, развитие туризма.

PILGRIMAGE TOURISM FACILITIES IN UZBEKISTAN

Annotation. Uzbekistan has a rich historical and cultural heritage in pilgrimage tourism and is one of the important centers of Islamic civilization. Sacred sites and shrines located in cities such as Bukhara, Samarkand, Termiz, Khiva and Tashkent attract local and foreign tourists. Pilgrimage places such as Hazrat Imam complex, Shahi Zinda, Bahauddin Naqshband mausoleum, Sultan Saodat complex have religious, spiritual and historical importance and contribute greatly to the development of tourism. This article covers the main pilgrimage tourism objects of Uzbekistan, their history and tourist potential.

Key words: Uzbekistan, pilgrimage tourism, holy places, historical heritage, Islamic civilization, tourism, mausoleums, cultural heritage, pilgrimage sites, tourism development.

O'zbekiston qadimiy sivilizatsiya markazlaridan biri bo'lib, boy tarixiy va madaniy merosga ega. Xususan, ziyorat turizmi mamlakat turizm tarmog'ining muhim yo'nalishlaridan biri sanaladi. Islom madaniyatining yirik markazlaridan biri bo'lgan O'zbekistonda ko'plab muqaddas qadamjolar, maqbaralar, masjid va madrasalar joylashgan bo'lib, ular nafaqat diniy, balki tarixiy va madaniy jihatdan ham katta ahamiyat kasb etadi. Samarqand, Buxoro, Xiva, Termiz va Toshkent kabi shaharlardagi ziyorat maskanlari yurtimizga minglab sayyoh va ziyoratchilarni jalb qilmoqda.[1]

Ushbu ishimizda O'zbekistonning eng mashhur ziyorat turizmi obyektlari, ularning tarixi hamda sayyohlik salohiyati yoritiladi.

O'zbekistonda ziyorat turizmi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar va mavjud manbalar shuni ko'rsatadiki, mamlakatning boy tarixiy-madaniy merosi sayyohlik sohasining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Mahalliy va xorijiy olimlar O'zbekistonning ziyorat maskanlari, ularning diniy hamda tarixiy ahamiyati haqida

keng qamrovli tadqiqotlar olib borganlar. Jumladan, A. Sagdullayev, S. Kamolov, X. Abdurahmonov kabi tadqiqotchilar o'z asarlarida ziyorat turizmining ijtimoiy-madaniy jihatlarini batafsil yoritib berganlar. Shuningdek, Jahon sayyohlik tashkiloti (UNWTO) va O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi tomonidan tayyorlangan hisobotlar ziyorat turizmining mamlakat iqtisodiyotiga ta'sirini o'rganishga yordam beradi.[2]

Buxoro, Samarqand, Xiva, Termiz va boshqa tarixiy shaharlardagi ziyoratgohlar bo'yicha chop etilgan monografiyalar, ilmiy maqolalar hamda internet manbalari ushbu mavzuni chuqur o'rganish imkonini taqdim etadi. Bundan tashqari, arxeologik va tarixiy tadqiqotlar hamda qadimiy yozma manbalar ziyorat obyektlarining shakllanishi va ularning tarixiy ahamiyatini tushunishda muhim rol o'ynaydi.

Ushbu tadqiqotda sifat va miqdoriy tahlil usullaridan foydalanildi. Dastlab, tarixiy va ilmiy manbalar o'rganilib, ziyorat turizm obyektlarining shakllanishi, rivojlanishi va ahamiyati tahlil qilindi. Shuningdek, statistik ma'lumotlarga asoslanib, sayyohlik oqimi va ziyoratchilar sonining o'zgarish dinamikasi tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. Tarixiy tahlil – Ziyorat obyektlarining kelib chiqishi va ularning diniy hamda madaniy ahamiyatini o'rganish.
2. Taqqoslash usuli – O'zbekistonning ziyorat turizmi tajribasini boshqa davlatlar bilan solishtirish.
3. Statistik tahlil – So'nggi yillardagi turizm statistikasi asosida sayyohlik oqimi va uning o'zgarish tendensiyalarini aniqlash.
4. Ekspert baholash usuli – Turizm sohasi mutaxassislarining fikrlarini tahlil qilish.
5. Daliliy manbalar tahlili – Ilmiy maqolalar, davlat hujjatlari, arxeologik topilmalar va boshqa tarixiy manbalar asosida tadqiqot olib borish.

Mazkur metodologik yondashuv asosida O'zbekistonning ziyorat turizmi salohiyati atroflicha tahlil qilinib, uning rivojlanish istiqbollari bo'yicha xulosalar ishlab chiqildi.

O'zbekiston ziyorat turizmi sohasida Markaziy Osiyoning yetakchi davlatlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mamlakat hududida joylashgan muqaddas qadamjolar, tarixiy maqbaralar va islomiy me'morchilik yodgorliklari nafaqat diniy, balki madaniy va tarixiy jihatdan ham katta ahamiyat kasb etadi. Buxoro, Samarqand, Xiva, Termiz va Toshkent kabi shaharlardagi ziyoratgohlar nafaqat mahalliy aholining, balki xorijiy sayyohlarning ham e'tiborini tortmoqda.[4]

Tahlillar O'zbekistonda ziyorat turizmining rivojlanishiga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatayotganini ko'rsatmoqda:

1. Boy tarixiy-madaniy meros – Islom sivilizatsiyasining yirik markazlari bo'lgan Samarqand va Buxoro kabi shaharlardagi ziyoratgohlar xalqaro miqyosda tan olingan.

2. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash – Hukumat tomonidan ziyorat turizmini rivojlantirish maqsadida infratuzilmani yaxshilash, xalqaro hamkorlikni kengaytirish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

3. Sayyohlik oqimining oshishi – So'nggi yillarda ziyoratchilar va sayyohlar soni sezilarli darajada ortib, O'zbekiston islomiy turizm bo'yicha muhim yo'nalishlardan biriga aylanmoqda.

4. Turizm xizmatlari sifati – Mehmonxonalar, transport va yo'riqnoma xizmatlarining rivojlanishi sayyohlar uchun qulay sharoit yaratmoqda.

Shu bilan birga, tadqiqot jarayonida ayrim muammolar ham aniqlangan:[5]

- Ba'zi ziyorat maskanlarining infratuzilmasi yetarlicha rivojlanmagan.
- Xalqaro miqyosda marketing va targ'ibot ishlari yetarli darajada yo'lga qo'yilmagan.
- Ayrim tarixiy maskanlarning restavratsiya va saqlanish holati yaxshilanishga muhtoj.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda ziyorat turizmi yuqori salohiyatga ega bo'lib, u mamlakat iqtisodiyoti va ijtimoiy hayotiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, infratuzilmani rivojlantirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali bu soha yanada jadal rivojlanishi mumkin.

Shu bois, quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

- Ziyorat turizmi obyektlarining infratuzilmasini yanada yaxshilash.
- Xalqaro darajada marketing va targ‘ibot strategiyalarini kuchaytirish.
- Ziyoratgohlarning tarixiy va madaniy ahamiyatini saqlash bo‘yicha qo‘shimcha tadbirlarni amalga oshirish.
- Sayyohlarga qulay xizmatlar ko‘rsatish uchun innovatsion yechimlarni joriy etish.

Umuman olganda, ziyorat turizmining rivojlanishi O‘zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi mavqeini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

O‘zbekiston ziyorat turizmi sohasida ulkan salohiyatga ega bo‘lib, mamlakatning boy tarixiy va madaniy merosi hamda islom sivilizatsiyasidagi o‘rni ushbu yo‘nalishning rivojlanishi uchun mustahkam zamin yaratadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Buxoro, Samarqand, Xiva, Termiz va Toshkent kabi shaharlardagi ziyorat maskanlari nafaqat mahalliy, balki xalqaro ziyoratchilar uchun ham katta qiziqish uyg‘otmoqda.[6]

Mamlakat hukumati ziyorat turizmini rivojlantirish bo‘yicha qator chora-tadbirlarni amalga oshirib, sohaning o‘sishiga ko‘maklashmoqda. Xususan, infratuzilmani modernizatsiya qilish, xalqaro targ‘ibot kampaniyalarini olib borish va diniy meros obyektlarini asrab-avaylashga qaratilgan loyihalar turizmning barqaror rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Shu bilan birga, tadqiqot davomida ayrim kamchiliklar ham aniqlangan. Xususan, ayrim ziyorat maskanlarining infratuzilmasi yetarlicha rivojlanmagan, marketing va reklama strategiyalari yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmagan, shuningdek, ba’zi tarixiy obyektlar restavratsiyaga muhtoj. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

- Ziyorat turizm obyektlarining infratuzilmasini yanada takomillashtirish;
- Xalqaro darajada targ‘ibot va marketing strategiyalarini rivojlantirish;
- Ziyoratgohlarning tarixiy qiyofasini saqlash va ularni ilmiy asosda restavratsiya qilish;

• Sayyohlar uchun zamonaviy xizmatlar va innovatsion texnologiyalarni joriy etish.

Umuman olganda, ziyorat turizmining rivojlanishi O'zbekistonning xalqaro turizm maydonidagi mavqeini mustahkamlash bilan birga, mamlakat iqtisodiyotiga ham sezilarli daromad keltirishi mumkin. Shu sababli, bu yo'nalishda kompleks va strategik yondashuvni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sagdullayev A. O'zbekistonda ziyorat turizmi: rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari. – Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2020.
2. Abdurahmonov X. O'zbekiston ziyorat turizmi maskanlari va ularning tarixiy ahamiyati. – Samarqand, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi. Ziyorat turizmi bo'yicha milliy dastur va strategiyalar // Rasmiy hisobotlar, 2023.
4. Jahon sayyohlik tashkiloti (UNWTO). Global Religious Tourism Trends and Development Report. – 2022.
5. Karimov U. Samarqand va Buxorodagi ziyoratgohlarning xalqaro turizm rivojiga ta'siri. – Toshkent: Iqtisodiyot va madaniyat instituti, 2021.
6. O'zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. Tarixiy-madaniy meros obyektlarini saqlash va targ'ib qilish bo'yicha chora-tadbirlar rejasi. – Toshkent, 2023.